

1928

برنجی جلد

0534

tekhst

712

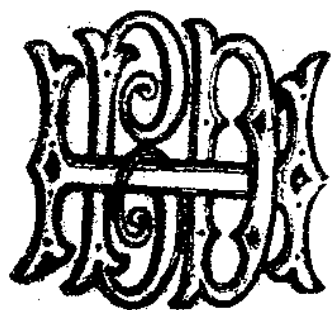
خان بیلکسی مجموعہ سی

خان بیلکسی درنگی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء السیہ فخری

خان بیلکسی درنگی کاتب عمومی

آنقرہ

1928

§ اوومك - övmek : مجله ايتك ، مدح و ستايشده بولونق [1]

§ اووون - övün : يك زمانى ، بروقتده بيلن يك .

HÜSEYİN AVNİ

آرقه سی ایکنجی نسخه ده

«DADAL OĞLU» HAKKINDA

اون دو قوزنجی عصرده آنادولونك يتيشديرديكى حقیقی خلق شاعرلرندن بریسی ، قوزانلی «دادال اوغلو» در . شاعر ، یاقین بر زمانك شخصیتی اولسنه ، آنادولونك اورته و جنوب قسملرنده آدی و شعرلری تعمیم ایتسنه رغماً حیاتك حقیقی ایزلری حقنده شمدی یه قدر هیچ برئه تود یا پلامشدر . بش ، آلتی آی اول بر غزته ستوننده [2] انتشار ایتش کوچوك بر تدقیقك بعض پارچه لرینی قوشمه لرینی نهر ایتدیكمز شاعرك حیاتی نسبة تنویر مدار اولور ، دوشونجه سیله اقتباس ایدیورز :

... شاعر دن بحث ایتدن اول مورخ جودت پاشایی دیکله مك و آلزم راستطراد تاریخی یایق بزى داها اینی تطمین ایدم جکدر . فی الحقیقه جودت پاشا « معروضات » نده آکلاتیور :

« قریم محاربه سی اثناسنده هر طرفدن عسا کر معاونه جلب و سوق اولوندوغی صیراده عجباً قوزان اوغلی ده محاربه یه کونده ريله بیلور می دیه بحث اولونیوردی . انگلیز باش تر جانی اولان پیرانی رشید پاشایه کلوب اکر تأمینات ویریرسه کز بز قوزان اوغلی محاربه یه سوق ایدم رز دیمش . رشید پاشا بوندن اور کوب قوزان بر مدت داها بو حال اوزره کیدرسه اورایه اجنبی آلی کیرم و قوزان ده بر حکومت ممتازه شکلی آلور ، باشمزه بلا اولور . شیمدی صیره سی دکل ، لکن ایلروده قوزانی ضبط و ربطه آلمالی یز دیردی ... » جودت پاشانك آکلاتینی بو حال دینه بیلیرک ، تاسلجوق انقراضندن بری دوام ایدن فه ثودال بر حیاتك تجلیسیدر . عثمانلی ایمپراطورلنی ، ظاهری سطوت و حشمته رغماً داخلی سکون و استقراری ، بالخاصه اداری و معنوی برلکی تماماً تأمین ایدم مه مش ایدی . بالآخره ، مجید زماننده فؤاد پاشا بوسنه وقوعاتی قارشیسنده قالدی . اسنان عسکریه آزالمش ایدی . رشید پاشایی اشغال ایدن قوزان مسئله سی قونوشولدی . بو آرا ده غیر مسلملرک عسکره آلتق مسئله سی چیقدی . جودت پاشانك فکرنی صور دیلر . جودت پاشا دین و ملیتی مختلف افراد دن عبارت براردونك عسکری موفقیت تأمین ایدم یه جگنی ، دینی حسلرده وحدت بولونا مایه جفنی ایلری سورردی . فقط نه یاعالی ؟ قرعه دائره لری دارالمش ایدی . جودت پاشا بومشله ده شویله مطالعه یوروتدیکنی بالذات آکلاتیور :

[1] قادر مولا م اوومش اوومش یاراتمش

سردار ایتش کوزلرک اوستنه

سیاه زلفن تل تل ایتش طار ایتش

دو کو ویرمش آق کردانك اوستنه [سیرانی]

[2] حاکمیت ملیه ، نومر 2375 ، 15 - شباط - 928 ، بر مصرع مناسبتیه مقاله سی : ضیاء الدین فخری .

« ... أوت شیمدی دولت اور عبالیه مثلنجه هپ اهالی مطیعه اوزه رینه یوکلنور . بویله کیده رسه عناصر اصلیه من اولان تورکره کوندن کونه ضعف کلیر . حالبوکه بزده تنسیقات عسکرینه دن مستثنا چوق یرلر وار . آنلر تحت انضباطه آلنیرسه لر قرعه دائره لری توسع ایدر و عنصر اصلیمز اولان تورکر خیل دن خیل یه نفس آلور ... » نتیجه ده جودت پاشا قوزان وحوالیسنک اصلاحنه لزوم کوسترمش ، برقچ کون صوکر فرقه اصلاحیه تشکیل ایدیلش وکندیسی بو فرقه نك قومیسرلکنه تعیین اولوغشدور . وقایعک سیر وجرایانی بزه کوسته ریورکه پاشانک بو وظیفه یه تعیننی اصابت اولدی . زیرا تحقق ایتدیکی وجهله ، قان دوکمه دن ، ممکن مرتبه مصلحانه یوللر تعقیب ایدیلرکه قوزان وحوالیسنده کی عشیرتلر اطاعت آلتنه آلمش ، اکثریسی مملکتک باشقه یرلرنده اسکان ایدیلش ، بوصورتله رشید پاشانک اندیشه سنه لزوم قالمادن باب عالی تصوری تطبیق ایده بیلمشدر .

جودت پاشا احوالی یه عائد تاریخی وجوگرافی معلومات وبریور :

« ... اکثر اهالیسی سلجوقیلردن قاله تورکارددرکه فرسخ (وارشاق) عشیرتندن متشعب جماعتلردر . بو طاغلور قوزان اوغوللرینک پیاده عسکری اولوب چوقور اوواده جیحان نهرینک صاغ جهتنده کی کوچبه عشیرتلر دخی آنلرک سواری عسکری ایدی ... الخ » شیمدی دادال اوغلی تاریخی بر چوچیوه ایچنده ده اینی کورونیور : شاعر ، جودت پاشانک قومیسرلکنی یاپدینی فرقه اصلاحیه نك قوزان وحوالیسندن داغیتدینی افشار عهیرتلینه ، قوزانک اوزون یایلاسنده کی عشیری زمره لردن برینه منسوبدر . پادشاه فرمانیه اولری بارقلری داغیتیلان دادال اوغلی و عشیرتی ، محترم مدقق شکری بکک سویله دیکنه باقیلیرسه ، سیواسک عزیزیه سنه کوندریلش ، « سیندهل » کوینده اسکان ایدیلش .

شاعرک قوشمه سی ، جودت پاشانک آکلاندینی تاریخی وقعه نك برتجلیسنی یاشاتیور ، وزنک آهنگی ، لسانک تمیزک و ساده لکی ایچنده بز شاعرک حماسی برادایه بوروغش اضطرابی کورمکده یز ضیالالدین فخری بکک بوتدقیقدن باشقه درنک آرقداشلر مزدن و « طرسوس » غزته سیله آطنه معارف مجموعه سی محررلردن علی رضا بک ، طرسوس غزته سنک نیسان - 928 نسخه لرده قوزانلی شاعره دائر بعض حسبجاللر نشر ایتمشدر . محرر ، بو مصاحبه لرده ، شاعرک یاشادینی منطقه کویلرنده یاپدینی بر سیاحتک خصوصی انطباعلرینی قید ایدرکن ، اونک آدینی (دادان اوغلی) صورتنده قید ایدیور . هر ایکی آدک دلالت ایتدکلری معنایی بیله مدیکمن ایچون احمد شکری و ضیالالدین فخری بکلرک (دادال اوغلو) و علی رضا بکک (دادان اوغلو) شکنده کی تثبیتلردن هانکیسنک دوغرو اولدینی سویله یه یه جکر . هر حالده آرقداشلر من قوزانلی خلق شاعرینک اسمنک خلق آراسنده تلطفنی ایشیدیرکن (ل) ، (ن) حرفلرینک التباسی قارشوسنده قالمشدر . بز محله ده یاپیلاجق ادبی و لسانی تدقیقلردن صوکر ، شاعرک اسمنی قطعی شکله تعیننه طرفدار اولقله برابر شکری بکک قیدینی موقه قبول ایدیورز . (دادال اوغلو) نه عائد قوشمه لری مالزمه قسمنده نشر ایدرکن اونک حیاتی و تاریخی هویتنی تعیین مجبوریتنده قالان درنک غزته صحیفه لرده چیقمش بر ایکی یازیدن بشقه مراجعت ایدیلرکه منبع بولامامشدر . ایلریده کرک درنکجیلر طرفندن مجله ده یاپیلوب کوندریله جک ، کرک شعرلری اوزرنده یاپیلاجق تدقیقلری آیریجه نشر ایده جکر . مالزمه قسمنه درنک رئیس اسحق رأفت بکک بعضی کله لره عائد حاشیه لرله برلکده قید ایدیلان بو شعرلردن ، دادال اوغلونک کله نك تام معنا سیله بر خلق شاعری اولدینی ، یوقازی زمره نك وصفلرک شعر تلقیلردن

آزاده قالدینی ، بناءً علیه خلق بیلکیمینک اصل موضوعی اولان صاف ، ابتدائی شعری یاراتدینی قولایجه آکله شیله بیلیر . درنکمزك فعال و قیمتلی عضوی احمد شکری بکه بو یاردیملرندن طولایی تشکر ایدرز .

H . B . D

دادال اوغلنك شعرلری

I

باشك بره بره پوسلی
آل مندیلمی اگری فسلی
دودو دیلمی قومرو سسلی
کوزل ایستر باشك پیروت .

بویوک بکلردن آمانلی
ارجیاس باشك دومانلی
ولیم دیر کولکوم کومانلی
« بیک بوغا » در آشك پیروت [1]

اور ککلک اوچار باشکدن
دمیر کهرلر طاشکدن
صوردن بیلن یوق یاشکدن
اسمی کاردن ایشک پیروت .

هر قویاقدن برصو آقار
باتیارک ، سنبل قوقار
آبلاق صغینلرک باقار
خوش صفالی باشك پیروت .

II

بیتر قیر شهرینک کلاری بیتر
چینغریشیر دالنده بلبلر اوتر
اوفاجق کوزهلر هپ یکی یتر
کوزهک قاشنده کان کورونور .

کوکل آرزولادی نیکده بی بوری
کونیکون آرتقمده یکیدک زاری
چفته بدستانلی قوجا قیصری
ارجیاس قارشیکده قارلی کورونور .

چیقدم یوجه سنه سیران ایلدم
جنن اوزی چاییر چمن کورونور
بر فرقت کلدی ده جوشدم آغلادم
آل یشیل باغچه لی قامان کورونور

شاشدم هی اللهم بنده بک شاشدم
دور ایتدم آق داغی بوروغه دوشدم
یوزغادک اوستنه بر آتش صاحچدم
یانار اویلوم اویلوم دومان کورونور .

[1] پیروت : مرعش طرفنده بر طاغ آدی - اور : کورکولی ، اوسته - باتیار : بر نوع چیچک - صغین : کهیک جنسندن بر حیوان - قوباق : صولرک خط اجتماعی - بیک بوغا : البستان جوارنده بر داغ .

دیر دادال اوغلویم ذاتیدن ذاتی ،
چكك اكرلهين كوچكه قير آتی ؛
كوچك دكل بزم ايلك مرادی ،
آغیاره كیده چك يوللر كورونور . [1]

III

بویونی بکزه تدم اول سلوی داله
ياناقلری بکزه ر طومور جق کله
سحرک وقتده دوزولمش یوله
بوی بر قطارینی کوزله شیب کیده ر .

خی یای ایله دی بو آه وزارلر
چاك چالیب دوه لر نازلا شیب کیده ر
آلتی عرب آتلو طولو جدالر
آلنده طور نالر سویله شیب کیده ر .

دادالیم ده دیر که یور کده دردم
کوزه لی مدح ایتک دیلمه وردم
.....
یور کده یارالر صیزلا شیب کیده ر . [2]

کینه شنلیکله ندی دره لر دوزلر
اوتاغن یو کله نمش کیدیشین کوزلر
سیمدن چوخه کییمش کلینلر قیزلر
هانی یایلا دیرده اوزله شیب کیده ر .

IV

یلمزده قلنجمنز کیرمانی
طاشی ده لر مزارا غمک ترمانی
حقمزده دولت ایتمش فرمانی
فرمان پادشاهک داغلر بزمدر .

قاقدی کوچ ایله دی آوشار ایللری
آغیر آغیر کیده ن ایللر بزمدر
عرب آتلر یاقین ایلر ایراغی
یوجه داغدن آشان یوللر بزمدر .

دادال اوغلو یارین غوغا قورولور
اوتهر توفک داوولبازلر وورولور
نیجه قوچ یکیترلر یره سریلر .
أوله ن اولور قالان صاغلر بزمدر [3]

- [1] جبن : سیوری سینک - جبن اوزی : موقع آدی (قیر شهر حوالیسینده) قامان :
قیر شهر کویلرندن بریسی - یور : نیکده نك قضاسی
[2] نقطه لی محللر ، متنده اوقونه مامشیر .
[3] قاقدی : قاقدی - آوشار : افشار (بر عشیرت آدی) - کیرمانی : کرمانده یاپیلان
ایکری قیلنج - ترمان : سیوری اوچ .

V

يورويكىت يورو يوليله يورو
اغستوسىدە ارير داغلر ك قارى
غايت كوزل اولسه يكيك يارى
اويكىت يانە نازينان كلير .

سكا ديرم سكا اي قينه لي طاش
كوزمدن آقيتك قانلر ايله ياش
كوللرده اوينايان ايكي يشيل باش
كوللر ك صفاسي قازينان كلير .

يورويكىت يورو يولككن قىلما
هر يوزه كولنى دوست اولور صانما
اولومدن قورقوبده سن كيرى دورما
يكيكك آلنه يازيلان كلير .

مسييس كوپروسنده قوللرم باغلي
آيرىلق آلندن جكرم داغلي
كوكسونه وارنجه بايزيد اوغلو
سكا كان بكم سوزينن كلير .

دادال اوغلوم ديركه قوللرم يازيلي
آيم كوك قير آتدر يانم طازيلي
كلير قويونلرى ياني قوزيلي
قارينشمس صاغمالي يوزينن كلير [1]

VI

يالانجى دنيايه كلدم كله لي
بر آتى سومرم برده كوزه لي
ده كوب اون بشفه كندم بيله لي
سومرم قير آتى برده كوزه لي .

آت قوشو طوتماسين چيقدينى زمان
يالى قاوال كبي ييقدينى زمان
آت درت ، قيز اون بشفه يتديكى زمان
سومرم قير آتى برده كوزه لي .

آتك هويوك صاغرى ، قالقان دوشايسى
قلم قولانلىسى چكيچ باشلىسى
كوزه لك دال بويلى صامور صاچلىسى
سومرم قير آتى برده كوزه لي [2]

[1] نازينان : ناز ايله - قازينان : قاز ايله - سوزينن : سوز ايله - يوزينن : يوز ايله -

بايزيد اوغللرى : كوكسونده وصرعشده اوطوران تاريغى برعائله در . يوز : حيوان سورولرى .

[2] يال : يله - احمد شكرى بكك نوطلرئده بوقوشمه نك پارچه لرى سگن قاداردر . بونلر ك

ايچندن آنجه ، اوچنى صحيح بر صورتده اوقويه بيلدك .

VII

کل قارا احمد دیر که ایته عنادی
بیلدیر ده ده ک ده ده مزنی صینادی
بیم قوغدیغیمک قالقماز قنادی
چکرم چنکه کی دیر تورکمن اوغلو.

النده قارغیسی او یلو قدده ساطیر
کسیلن کلله لر میدانده یاتیر
قورقما بکم قورقما صلوات کتیر
آرقامزدن کلن قوچ تورکمن اوغلو.

کزدیر دادال اوغلو قیر آتی کزدیر
ناللری دو کولش یکیدن دوزدیر
قارغینک اوچنه ماشالله یازدیر
ایله ت صادق بکه ویر تورکمن اوغلو. [1]

VIII

آشاغیدن اسکان اوی کلنجه
صاراروبده کل بکزمز صولنجه
مالم ، ملکم ، سینی کوزلوم قالنجه
قایاق عثمانیلر سزه آمانمی.

دادال اوغلو سوداسی وار باشمده
کوندوز خیالده کیجه دوشمده
آلیشقان توفسکه داغلر پیشنده
عزرائیلدن باشقه سنه قارشى قومامی [2]

AHMET ŞÜKRÜ

بندیک آت عشقرمیدر یا دلدل
اره نکی بوزددیر دیر تورکمن اوغلو
اکرله ت قیر آتی محزون قالماسین
بیزر دو کوشورم دیر تورکمن اوغلو.

علی پاشام هر ثولکه یی باغلادی
آه ایتدی ده طورون دبی آغلادی
هر اوبادن اوچ بش ییکیت هوغلادی
صیفتاح هوغلایان ده بر تورکمن اوغلو.

قارارتیسی چوق اردوسی فنا
دو کوشهن ییکیتلر بویانیر قانا
قساوتمی چکر دوغوران آنا
نوبت یچاغه بیددی دیر تورکمن اوغلو.

ایلغیت ایلغیت سحریلی آسیور
کاوور داغلرینک باشی دومانلی
کوکل بنش عشق آتیه آشیور
بره بکلر جنونلغم زمانمی.

آشاغیدن اسکان اوی کلیور
کوتولرده قوچ ییکیته کولویور
کتابک دیدیکی کونلر اولویور
یوقسه دور دوندی آخر زمانمی.

[1] عشق : بطلال غازی نیک بندیکی آتک آدی ایش - اردنک : رنک - هوغلامق : یارده
قوشمق ایچرن طویلامق - صیفتاح : استفتاح ، ایلک - صینادی : تجربه ایتدی - چنکه : چکه .
[2] ایلغیت ایلغیت : سرین سرین - کاوورداغی : قوزان ایله کلیس آراسنده برداغ آدی - سینی :
کوزه ل کوزلی بر قوش اسمی - اسکان : حکومت طرفندن اسکان ایدیلن قسمة مخصوص تعبیر -
قایان : سوزنده طورمایان ، حیل کار آدام .